

9. Verzetsman dr. Marcel Franckson getuigt

‘De beschaving versus de nazi’s’

Dr. Marcel Franckson is een van de meest opmerkelijke figuren onder de Belgische artsen/ verzetsstrijders tijdens WOII. In 1940 richtte hij, in navolging van zijn vader, een verzetsgroep op aan de ULB. Opgejaagd door de nazi's, bleef hij steeds uit hun vizier. Na de oorlog zette hij zijn studies geneeskunde op een briljante wijze voort en maakte hij een mooie carrière als professor klinische biologie aan de ULB. Vandaag kent Marcel Franckson een vredig bestaan in Ukkel. Hij verloor weliswaar het zicht, maar niet zijn scherpzinnigheid. Alsof het gisteren gebeurd is, vertelt hij over zijn wapenfeiten tijdens de oorlogsjaren.

Eind 1940 – Marcel Franckson was 19 en zat in zijn tweede kandidatuur geneeskunde – trad hij met een aantal studenten toe tot het gewapend verzet. De groep wilde vooral de Belgen tijdens de bezetting wakker schudden. Zijn vader, die al tijdens WOI in het verzet ging, leidde de groep. Ze publiceerden een clandestiene krant, *Ça ira, Les Nazis à la lanterne*, die met een bijtende ironie de zogeheten suprematie van het *Herrenvolk* op de korrel nam.

“Wij waren ons al in 1938 bewust van de gevaren van het nazisme”, vertelt dokter Franckson. “Reeds in 1939, toen ik aan het Atheneum van Brussel afstudeerde, maakte ik deel uit van een Waalse studentenorganisatie die zich afzette tegen de nazi-ideologie.”

De strijd voor de vrijheid

Het was vooral de verdediging van de vrijheid die de jongeren in die tijd bezig hield. Zij wisten dat het Hitlerregime een einde stelde zowel aan de collectieve als de individuele vrijheden waarop onze democratie geschaard is. “Hitler schafte de politieke partijen af”, vervolgt Franckson. “De vroegere leden van de socialistische, sociaal-democratische en communistische partijen werden vervolgd. Zelfs als ze hun politieke activiteiten totaal opgeheven hadden. Wie aan politiek gedaan had, werd opgesloten in concentratiekampen. Wij veroordeelden het raciale en racistische karakter van het nazisme. Het feit dat een *Überrasch* het zogeheten *Unterrasch* tot slavernij kon dwingen was voor ons onaanvaardbaar.”

Het was in 1936 dat Marcel Franckson voor het eerst kennis had gemaakt met de uitwassen van het nazisme toen hij met een aantal jongeren een fietstocht ondernam van Brussel naar het Konstanzmeer in Duitsland. “In de jeugdherbergen viel ons het grimmige nationalisme en de Jodenhaat op”, herinnert hij zich. “Een van mijn reisgenoten had een Duitse moeder en trad op als tolk. De Duitse jongeren vertelden dat de *Jugendherberge* met onze komst een *Judenherberge* was geworden. Ze maakten grappen over de Joden en zongen krijgsliederen. Wij waren echt geschrokken van de militaire ingesteldheid van deze jongens. Vanaf hun zevende werden de Duitse jongens bij de *Hitlerjugend* ingelijfd en droegen ze een militair uniform en dolken. Op het lemmet stond gegrift *Blut und Ehre* en ze waren er fier op.”

De kiemen die hem naar de verzetsbeweging zouden drijven, waren dus al heel vroeg aanwezig bij de jongeman. “In onze geest ging het om een filosofische oorlog van de beschaving tegen het nazisme.”

In mei 1940 vluchtte de familie Franckson naar Frankrijk, in de overtuiging dat het Franse leger het sterkste van de wereld was. Ze bereikten de Landes waar ze door de Duitsers onderschept werden. In augustus 1940 kwamen ze terug in België aan. Marcel Franckson was toen 18 jaar.

Geen kinderspel

“Toen de studenten in september 1940 elkaar weerzagen aan de universiteit, groeide al gauw de overtuiging om de strijd aan te binden tegen *les Boches*. Universiteitsstudenten en leerlingen van het Atheneum in Brussel kenden elkaar en vonden elkaar terug in de Waalse studentengroeperingen. De eerste maanden van de oorlog stond het moreel van de Belgische bevolking op nul. Maar toen de Duitsers de slag om Engeland verloren en er niet in slaagden baas te worden over het luchtruim, groeide het besef dat alles niet verloren was. Het feit dat de Engelsen niet dachten aan opgeven, is de trigger geweest om in het verzet tot de actie over te gaan. Er werd een clandestiene krant gepubliceerd en we verspreidden anti-Duitse vlugschriften, aanvankelijk aan de universiteit, maar al gauw over de hele Brusselse agglomeratie. Van tien man bij de start, groeide het verzet tot wel honderd man.”

Vader Marcel Franckson sr. had tijdens WOI gewerkt voor de Belgische regering in ballingschap in Sainte-Adresse bij Le Havre. Met die ervaring werd hij gevraagd om het verzet tegen de Duitse bezetter tot een solide formatie om te vormen. “Mijn vader aanvaardde de opdracht op voorwaarde dat – en ik citeer – het niet om kinderspel ging, maar dat het ernst was.” Ook Marcells broer Renaud trad toe tot het verzet. Als scheikunde-student kon hij de groep Hotton later diensten bewijzen.

▲ Dr. Marcel Franckson, met zijn 92 één van de laatste getuigen.

Doden of gedood worden

In een oorlog gelden andere wetten. Daarvan getuigt Marcel Franckson, niet evident voor iemand die in zijn latere leven als arts een onberispelijk parcours heeft afgelegd.

“Op een dag ontmaskerden we een infiltrant in ons schuiloord van Chimay-Couvin. Het ging om een gewezen verzetsman die door de Duitsers was opgepakt en omgeschoold in de contraspionage. Hij deed zich voor als een *maquisard* die onze groepering kwam versterken. Toen hij echter teveel vragen ging stellen, viel hij door de mand. Hij werd ontmaskerd én gedood. In zo'n gevallen verspillt men er geen kogel aan: wurging is even efficiënt.”

Hoe dat in zijn werk gaat? “Je neemt een stuk wasdraad, met aan beide zij-

Invasie van Rusland

“Tot 1941 hield ik me voornamelijk bezig met propaganda”, zegt Marcel Franckson jr. “Dat jaar viel Duitsland het grote Rusland binnen. Die idioot van een Hitler maakt dezelfde fout als Napoleon, hij zal ten onder gaan in dat immense land, dachten wij. Bovendien sloten de communisten nu ook bij het verzet aan. Zij hadden ervaring opgedaan in de Spaanse burgeroorlog. Zij waren het ook die aan de basis lagen van het Belgische partisanenleger.”

De studies geneeskunde die hij voor de middenjury hervatte, vormden een ideale dekmantel voor Marcel Franckson. Zo ontsnapte hij ook aan de verplichte tewerkstelling in Duitsland. Toch viel de Gestapo in 1942 op een dag het auditorium van de UCL binnen waar Franckson zijn studies verderzette. “Het was de eerste keer dat Duitse militairen, machinegeweer in aanslag, en burgers in zwarte leren jas het universiteitsgebouw betraden. Ze wilden een naam horen! Gelukkig hebben ze ons toen niet gevonden. Mijn broer en ik hadden alle foto's laten verdwijnen. We sliepen bij vrienden waar we ons verborgen hielden. Twee of drie dagen later werd echter een van onze vrienden opgepakt die ook actief was in het verzet. Tijdens de harde ondervraging gaf hij toe dat zijn chef een student uit Leuven was...”

Marcel Franckson moest voortaan onderduiken. Wat niet belette dat hij zijn sabotageacties verder zette. De groep stond bij de Gestapo bekend als de *Bande Franckson des Rosaies*, en vanaf eind 1943 als *Groupe de sabotage et de résistance Franckson*.

“Wij noemden ons de TUBE, wat staat voor *Terroristes Unifiés de Bruxelles et Extension*. In maart 1942 pleegden we onze eerste sabotageacties met explosieven. In onze groep zaten enkele militairen die wisten hoe je moest omgaan met wapens, hoe je granaten en bommen kon maken. Dat hadden ze op de Militaire School geleerd, het internet bestond toen nog niet...”

Bomaanslag

De eerste aanslag met explosieven dateert van maart 1942. “Het was een gecoördineerde actie in samenwerking met het Belgisch partisanenleger. In de Democratiestraat in Anderlecht bevond zich een lokaal van de pro-Duitse politieke partij, het VNV. In een stoomketel hadden we twee kilogram dynamiet geplaatst en de lont staken we door de tuit van de ketel. 's Avonds, toen we wisten dat er een vergadering was, hebben we het gebouw opgeblazen.” Het VNV-lokaal wat totaal verwoest. “Er waren vele doden en gewonden *chez les collabos*. Hoeveel weet ik niet. Onze mannen hebben zich uit de voeten gemaakt. Raskolnikov die terugkeert naar de plaats van de misdaad, dat zou fataal zijn in een oorlog.”

Het avontuur liep nochtans niet over rozen. In februari 1944 werden drie leden van de groep opgepakt in Jambes. De schuilplaatsen werden onmiddellijk opgedoekt en omdat de communicatie tussen de SD (*SicherheitsDienst des Reichsführers-SS*) van Dinant en de *Abwehr* te wensen over liet, konden de overige leden van de groep ontsnappen en hun activiteiten voortzetten.

den een stuk hout, dat je stevig vastgrijpt. En je trekt met het koord de luchtpijp dicht, tot de verstikking volgt. Echt niet moeilijk.” De oude man vertelt het zonder een krimp te geven.

Is dat geen gruwelijke dood? “Neen toch. In Spanje werd het toegepast bij het uitvoeren van de doodstraf. Je kan toch geen galg gaan bouwen als je opgejaagd wordt in het maquis. Om dat alles te begrijpen moet je weten hoe groot de haat was tegenover landgenoten die infiltreerden om de vijand te helpen.”

Dokter Franckson maakte er een punt van om aanwezig te zijn bij een executie die hij zelf bevolen had. Was er dan geen andere oplossing dan de verraders te doden? “Wat wil je doen? Je kan in het maquis toch geen gevangene in leven houden, hem voeden en het risico lopen dat hij je toch zal verraden. Bedenk eens wat er gebeurt als hij ontsnapt en alles vertelt dat hij gezien en gehoord heeft...”

Over André Wynen

Marcel Franckson: "Onze wegen hebben elkaar niet gekruist tijdens de oorlog, maar we wisten wel van elkaars bestaan. Zijn parcours was helemaal anders. Hij bracht meer dan een jaar in het concentratiekamp door en had tuberculose. Hij heeft de Kommandatur in de Louizalaan overleefd. Hij had voor niets of niemand angst. Als je de Gestapo ontmoet hebt, hoe kan je dan nog schrik hebben voor een minister van Volksgezondheid, zei hij. Psychologisch neigde hij meer naar het agressieve. De enige taal die de politici begrijpen is een vuist in hun gezicht, waren zijn woorden. Als ze u niet vrezen, dan krijg je niets gedaan."

Angst voor de dood?

Heeft men in die omstandigheden dan geen angst voor de dood? "Je denkt niet aan de dood", zegt Franckson. "Van bij het begin weet je dat je weinig kans hebt om tot het einde door te gaan. Je ziet je kameraden één voor één vallen. Als je ondergedoken bent, weet je dat je kans maakt om opgepakt te worden. En je maakt afspraken met je kameraden om hetzelfde verhaal op te dissen als je zou ondervraagd worden. Maar na verloop van tijd merk je – in het beste geval – dat het geluk je toelacht."

Zijn vader heeft minder geluk gehad. Op het einde van de oorlog werd hij opgepakt, nadat een van zijn medewerkers onder marteling bekentenissen had afgelegd. Hij werd op zijn beurt aangehouden en gemarteld. Drie maanden later stierf hij van ontbering in Buchenwald.

Waren er langs Franstalige kant een aantal artsen die de kant kozen van de rexisen, dan was hun aandeel in het verzet evenmin te veronachtzamen. In Brussel werd een verzetsgroep opgericht in de kringen rond het Brugmann ziekenhuis, waarin verscheidene artsen actief waren. "In tegenstelling tot het Franse verzet, dat degelijk georganiseerd was, bestond het verzet in België uit aparte en verbrokkelde groepen", besluit Franckson. "Het waren vooral mensen uit linkse en anarchistische kringen, ontgoocheld in de monarchie na het bezoek in 1940 van koning Leopold III aan Hitler in Berchtesgaden. In België waren liefst 42 organisaties en 13 gewapende verzetsgroepen actief."

Tekst: Nicolas De Pape/Dr. Yves Louis

SLOT

Reacties welkom:
w2@actuamedica.be

Bibliografie

- François Mathot, *agent secret*, Racine. Préface de José Gotovitch. 2014.
- *Chronique de la Guerre subversive 1941-1944, Le Service Hotton en Thierache* (Prix Pierlot), Uitg. FDM, 1996.
- *Du côté de Brugmann, un hôpital dans son siècle sous la direction de Daniel Désir*, Écécé Brussel, 2006.
- *Les saboteurs de Morlanwez*, Etude Sociologique et Pyrotechnique par M. Franckson et A. Mairiaux, le courrier des Jeunes du Service Hotton édition, Brussel 2005.
- *La chasse au canard*, niet gepubliceerd.

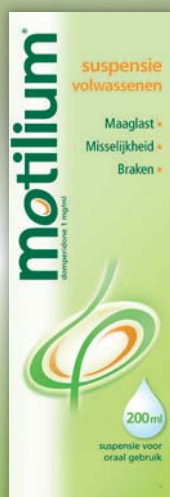
Motilium®

Dubbele werking als anti-emeticum en prokineticum*

Uitgebreid gamma voor volwassenen en kinderen

Verpakkingen	Publieksprijs
10 mg x 30 tabletten	€ 8,85
100 ml suspensie 1 mg/ml pediatrie	€ 4,85
200 ml suspensie 1 mg/ml	€ 6,05
10 mg x 30 orodisp. tabletten	€ 11,45

Op voorschrift

* bij kinderen is Motilium® enkel aangewezen als anti-emeticum

NAAM VAN HET GENEESMIDDEL: MOTILIUM 10 mg, filmomhulde tabletten (domperidonmaleaat) - MOTILIUM 1 mg/ml, suspensie voor oraal gebruik "volwassenen" - MOTILIUM. 1 mg/ml, suspensie voor oraal gebruik "pediatrie" - MOTILIUM instant 10 mg, orodispergeerbare tabletten. **KWALITATIEVE EN KWANTITATIEVE SAMENSTELLING:** Eén orodispergeerbare tablet bevat 10 mg domperidon. Eén filmomhulde tablet bevat 12,72 mg domperidonmaleaat equivalent aan 10 mg domperidon. De suspensie voor oraal gebruik bevat 1 mg domperidon per ml. Voor de volledige lijst van hulpstoffen, zie rubriek 6.1. **FARMACEUTISCHE VORM:** Domperidonmaleaat filmomhulde tablet: Gebroken witte, ronde, biconvexe tablet. Orale suspensie: Witte homogene suspensie. Orodispergeerbare tablet: Witte tot gebroken witte, ronde gevriesdroogde tabletten. **THERAPEUTISCHE INDICATIES: Volwassenen:** Het verlichten van de symptomen van misselijkheid en braken, epigastrisch gevoel van 'volheid', bovenbuikklachten en regurgitatie van de maaginhoud. **Kinderen:** Het verlichten van de symptomen van misselijkheid en braken. **DOSERING EN WIJZE VAN TOEDIENING:** Het wordt aanbevolen de orale vormen van MOTILIUM vóór de maaltijden in te nemen. Bij innamen na de maaltijden wordt de absorptie van het geneesmiddel iets vertraagd. De initiële duur van de behandeling is 4 weken. Na deze 4 weken moeten patiënten opnieuw geëvalueerd worden om na te gaan of een verdere behandeling nodig is. Zie rubriek 4.4 voor aanvullende informatie. **Volwassenen en adolescenten (vanaf 12 jaar en die 35 kg of meer wegen) Tabletten:** 1 tot 2 tabletten van 10 mg, 3 tot 4 maal per dag, met een maximale dagdosis van 80 mg. **Orale suspensie:** 10 ml tot 20 ml (van de suspensie voor oraal gebruik à 1 mg domperidon per ml), 3 tot 4 maal per dag, met een maximale dagdosis van 80 ml. **Zuigelingen en kinderen jonger dan 12 jaar en die minder wegen dan 35 kg. Tabletten, orale suspensie:** 0,25 – 0,5 mg/kg, 3 tot 4 keer per dag, met een maximale dagelijkse dosis van 2,4 mg/kg (maar niet meer dan 80 mg per dag). De tabletten zijn ongeschikt voor kinderen die minder wegen dan 35 kg. **Leverinsufficiëntie:** MOTILIUM is gecontra-indiceerd bij matig of ernstig leverfalen (zie rubriek 4.3). De dosis hoeft echter niet te worden aangepast bij lichte leverinsufficiëntie (zie rubriek 5.2). **Nierfalen:** Aangezien de eliminatiehalfwaardetijd van domperidon verlengd is bij ernstig nierfalen, moet de toedieningsfrequentie van MOTILIUM bij herhaalde toediening verlaagd worden tot 1 of 2 maal daags, afhankelijk van de ernst van de stoornis, en het kan nodig zijn om de dosis te verlagen. Dergelijke patiënten die langdurig behandeld dienen te worden, moeten regelmatig geëvalueerd worden (zie rubrieken 4.4 en 5.2). **CONTRA-INDICATIES: MOTILIUM is gecontra-indiceerd in de volgende situaties:** - bekende overgevoeligheid voor domperidon of de hulpstoffen. - prolactinesecreterende hypofysetumor (prolactinoom). **MOTILIUM mag niet gebruikt worden:** - wanneer stimulatie van de maagmotiliteit schadelijk zou kunnen zijn, bv. bij patiënten met maagdarmlaedingen, mechanische obstructie of perforatie. - bij patiënten met matig of ernstig leverfalen (zie rubriek 5.2). **BIJWERKINGEN:** De veiligheid van MOTILIUM werd geëvalueerd bij 1275 patiënten met dyspepsie, gastro-oesofageale refluxstoornis (GERD), spastisch colon (IBS), misselijkheid en braken of andere verwante toestanden bij 31 dubbelblinde, placebogecontroleerde onderzoeken. Alle patiënten waren ten minste 15 jaar oud en kregen ten minste een dosis MOTILIUM (domperidonbasis). De mediane totale dagelijkse dosis was 30 mg (spreiding 10 tot 80 mg), en de mediane duur van de blootstelling was 28 dagen (spreiding 1 tot 28 dagen). Onderzoek bij diabetische gastroparese of symptomen als gevolg van chemotherapie of parkinsonisme werden uitgesloten. De volgende termen en frequenties worden gebruikt: zeer vaak (≥1/10), vaak (≥1/100 tot <1/10), soms (≥1/1000 tot <1/100), zelden (≥1/10.000 tot <1/1000) en zeer zelden (<1/10.000). Waar de frequentie niet geschat kan worden uit klinische onderzoeksgegevens, wordt deze opgetekend als "Niet bekend". **Systeem/orgaanklasse:** Psychische stoornissen: Bijwerking frequentie: Soms: Verlies van libido, angst. **Systeem/orgaanklasse:** Zenuwstelselaandoeningen: **Bijwerking frequentie:** Soms: Slaperigheid, hoofdpijn. **Systeem/orgaanklasse:** Maagdarmsstelselaandoeningen: Bijwerking frequentie: Vaak: Droge mond, Soms: Diarree. **Systeem/orgaanklasse:** Huid- en onderhuidaandoeningen: Bijwerking frequentie: Soms: Uitslag, jeuk. **Systeem/orgaanklasse:** Voortplantingsstelsel- en borstaandoeningen: Bijwerking frequentie: Soms: Galactorroe, pijn in de borst, gevoeligheid in de borsten. **Systeem/orgaanklasse:** Algemene aandoeningen en toedieningsplaatsstoornissen: Bijwerking frequentie: Soms: Astenie. In 45 onderzoeken waar domperidon bij hogere doseringen werd gebruikt voor langere tijd en voor aanvullende indicaties, waaronder diabetische gastroparese, lag de frequentie van bijwerkingen (behalve droge mond) aanzienlijk hoger. Dit was vooral duidelijk voor farmacologisch voorspelbare voorvallen als gevolg van een verhoogde prolactinespiegel. Naast de hierboven genoemde reacties werden ook acathisie, borstsecretie, borstvergroting, borstzwelling, depressie, overgevoeligheid, borstvoedingsstoornis en onregelmatige menstruatie opgemerkt. **Post-marketing ervaring:** Naast de hierboven en tijdens klinisch onderzoek gemelde bijwerkingen, werden de volgende bijwerkingen gemeld tijdens de post-marketing ervaring: **Immuunsysteemaandoeningen:** Niet bekend: Anafylactische reacties (inclusief anafylactische shock). **Psychische stoornissen:** Niet bekend: Agitatie, zenuwachtigheid. **Zenuwstelselaandoeningen:** Niet bekend: Convulsies, extrapiramidale stoornissen. **Oogaandoeningen:** Niet bekend: Rollende ogen. **Hartaandoeningen (zie rubriek 4.4):** Niet bekend: Ventrikularitmie, plotse hartdood, verlenging van het QTc-interval. **Huid- en onderhuidaandoeningen:** Niet bekend: Netelroos, angio-oedeem. **Nier- en urinewegaandoeningen:** Niet bekend: Urineretentie. **Voortplantingsstelsel- en borstaandoeningen:** Niet bekend: Gynaecomastie, amenorroe. **Onderzoeken:** Niet bekend: Abnormale leverfunctietests, stijging in bloedprolactinespiegel. Extrapiramidale stoornissen komen voornamelijk voor bij pasgeborenen en zuigelingen. Andere effecten die verband houden met het centrale zenuwstelsel als convulsies en rusteloosheid worden ook voornamelijk gemeld bij zuigelingen en kinderen. **HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN:** Johnson & Johnson Consumer NV/SA, Antwerpseweg 15-17, B-2340 Beerse. **NUMMERS VAN DE VERGUNNINGEN VOOR IN HET HANDEL BRENGEN:** **Filmomhulde tabletten (domperidonmaleaat):** BE109986, **Orodispergeerbare tabletten:** BE274827, **Suspensie voor oraal gebruik "volwassenen":** BE190662, **Suspensie voor oraal gebruik "pediatrie":** BE110013 **AFLEVERINGSWIJZE:** De suspensie voor oraal gebruik "pediatrie" is op voorschrift van de arts. De suspensie voor oraal gebruik "volwassenen" is op medisch voorschrift. De filmomhulde tabletten en Instant orodispergeerbare tabletten zijn op medisch voorschrift. **DATUM VAN HERZIENING TEKST:** Laatste bijwerking van deze bijsluiter: augustus 2013. Deze bijsluiter is voor het laatst goedgekeurd in 10/2013. Meer informatie is beschikbaar op verzoek.

Johnson & Johnson Consumer NV